

Dei nostri (Tt 3,4)” (s. 262 n.). Według Gesché wielkości Boga nie zdobywa się za cenę bezlitosnego dystansu. To właśnie ów dystans doprowadził w pewnym momencie do tego, że jedną z najbardziej niebezpiecznych wad religijności stało się przesadne nadokreślanie Boga, tj. przypisywanie Mu atrybutów ponad miarę, co prowadziło do prawdziwego zabobonu i ateizmu. Z drugiej jednak strony nie wolno też popaść w skrajność przesadnego wyolbrzymiania wielkości Boga kosztem człowieka, co stoi w całkowitej sprzeczności z chrześcijańską logiką Boga – w takiej sytuacji Bóg przestałby być Bogiem, a ludzie przestaliby być ludźmi. Bóg ukazał się w człowieczeństwie, w kenozie, w uniżeniu swojego Słowa (Flp 2,6-7). Dlatego

na całość relacji Boga ze światem należy patrzeć z punktu widzenia kenozy, czyli umniejszenia, osłabienia, zaprzeczenia tego, co naturalna mentalność religijna uważa za stosowne myśleć o bóstwie. Kenozą ta dotyczy tajemnicy obecnej w Bogu przez całą wieczność (s. 267).

Publikacja kończy się indeksem cytowanych autorów oraz spisem treści.

Otwarcie i z uznaniem należy przyznać, że recenzowana publikacja jest bardzo udaną próbą nowego głoszenia Boga, Boga, który wreszcie zasługuje na miano Boga ludzi – mówiąc językiem Adolphe’a Gesché. Należy w pełni zgodzić się z nim, że najwyższy już czas, by w teologii Zachodu, która – pod silnym wpływem filozofii – tak bardzo przyzwyczaiła nas do widzenia Boga jako absolutnie różnego od człowieka, wreszcie zacząć mówić o Bogu otwartym na człowieka, rozmiłowanym w człowieku, namiętnie pragnącym naszego piękna, naszej wielkości i szczodroblowości (i naszych słabości, i niezręczności, i głupstw), ponieważ taki Bóg jest wreszcie do „przyjęcia i uwierzenia”, w przeciwieństwie do „nieczułego i szczęśliwego” boga, który skłonił Epikura do ateizmu. Należy z odwagą szukać w Bogu siebie, ponieważ Bóg w nas również szuka siebie. „Wiemy to od czasów studni Jakubowej i kobiety cudzołożnej, i spojrzenia rzuconego na Piotra w pretorium” (s. 269).

Ks. Zdzisław Żywica

Ks. Bogdan Biela, *Parafia miejscem urzeczywistniania się komunii Kościoła. Studium teologiczno-pastoralne*, Księgarnia św. Jacka, Katowice 2006, ss. 672, ISBN 83-7030-473-7.

Monografia ks. Bogdana Bieli pt. *Parafia miejscem urzeczywistniania się komunii Kościoła*, będąc owocem kilkuletnich badań, stanowi najważniejsze osiągnięcie jego pracy naukowej. Warty zauważenia jest fakt, że wywodzi się ona nie tylko

z dotychczasowych poszukiwań naukowych, ale także z działalności pastoralnej autora. Poprzedzona spisem treści w języku polskim, niemieckim, włoskim i angielskim, wykazem skrótów oraz wstępem, składa się z pięciu rozdziałów. Kończy ją zakończenie, bibliografia oraz podsumowanie w języku angielskim.

Jej dojrzałość przejawia się w odważnym postawieniu naukowego problemu i przeanalizowaniu najważniejszych jego elementów. Podjęty i wieloaspektowo opracowany temat ukazuje parafię w epoce nowej ewangelizacji i w dobie globalizacji jako podstawową i organiczną wspólnotę Kościoła. Było to możliwe dzięki wykorzystaniu obszernej literatury, przy czym warto zauważyć, że autor nie ograniczył się jedynie do opracowań polskich, ale często czerpał z literatury zagranicznej, szczególnie w języku niemieckim, francuskim i włoskim. Zastosowana metoda analityczno-syntetyczna (s. 31) została jak najbardziej właściwie dobrana i konsekwentnie wykorzystana.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów. W rozdziale pierwszym (s. 33–150) autor opisuje rzeczywistość Kościoła jako wspólnoty. W rozdziale drugim interesuje go parafia w komunii Kościoła (s. 151–234). Trzeci rozdział poświęca urzeczywistnianiu komunii Kościoła przez przepowiadanie słowa Bożego w parafii (s. 235–324). Rozdział czwarty przeznaczony na zaprezentowanie problematyki urzeczywistniania komunii Kościoła w liturgii parafialnej (325–490), zaś w rozdziale piątym opisuje urzeczywistnianie komunii Kościoła w działalności pasterskiej Kościoła (s. 491–594). Rozprawę habilitacyjną zamyka zakończenie (s. 595–604).

Autor jest słusznie przekonany, że z uwagi na postępującą sekularyzację oraz dokonujące się przemiany cywilizacyjne i specyficznie polskie uwarunkowania, wpływające zwłaszcza z transformacji ustrojowej w 1989 roku oraz z integracji z Unią Europejską, dotychczasowy model parafii i duszpasterstwa realizowanego w jej ramach przestaje już wystarczać. Jak najbardziej trafnie uważa także, że praktyczne znaczenie parafii jako podstawowego miejsca realizacji duszpasterstwa jest znacznie większe, niż uwaga poświęcana jej w dokumentach kościelnych. Uwarunkowania te stały się dla autora wyzwaniem do zmierzenia się z omawianym w rozprawie habilitacyjnej problemem parafii jako miejsca urzeczywistniania się komunii Kościoła. W centrum zainteresowań poznawczych autora pracy habilitacyjnej znajduje się eklezjalna komunია. Poruszana w pracy tematyka dotyczy parafii i działalności praktycznej Kościoła w Polsce. Są to problemy o dużej doniosłości i aktualności zarówno merytorycznej, jak i praktycznej. Przeprowadzone w pracy analizy i wynikające z nich wnioski i postulaty pastoralne zmierzają do tego, aby pomóc katolikom w zrozumieniu, że parafia powinna być wyraźniej rozumiana i urzeczywistniana w działalności praktycznej Kościoła w kategoriach komunii. Sposób przeprowadzenia i prezentacji omawianych analiz wskazuje na dużą samodzielność badawczą jej autora.

Świadczy o tym chociażby przejrzysta i logiczna struktura rozprawy. Dotyczy to zarówno dokonanego podziału całości opracowania na rozdziały, jak i poszcze-

gólnych rozdziałów na paragrafy. Zwięzłe i krótkie wprowadzenia do rozdziałów czynią tekst bardziej czytelnym. Przeprowadzone w pracy analizy są wielorakie i szczegółowe. Krótkie i bardzo trafne podsumowania poszczególnych rozdziałów przekonują o wielkich zdolnościach autora w dziedzinie dokonywania syntezy treści wcześniej analizowanych. Cenny jest także fakt, że autor pod koniec swoich rozważań zapowiada dalsze kierunki badawcze w zakresie problematyki pastoralnej dotyczącej parafii.

Zasługą autora jest zebranie bogatego materiału (rozproszonego w wielu dokumentach i wypowiedziach) dotyczącego parafii oraz jego właściwa interpretacja. Na korzyść recenzowanej pracy przemawia także zdolność koncentrowania się na merytorycznie istotnych kwestiach analizowanego problemu.

Na uznanie zasługuje również dystans naukowy, dzięki czemu autor formułuje swoje sądy i wyciąga wnioski w sposób ostrożny i udokumentowany. Wykazuje się także dobrą znajomością adekwatnej literatury. W prowadzonej refleksji nie tylko przytacza cudze myśli, ale zajmuje własne krytyczne stanowisko wobec przedstawianych opinii. Wszystko to świadczy o dojrzałości i samodzielności naukowej autora i jego dobrym rozeznaniu w dziedzinie teologii pastoralnej. Dlatego przydatność rozprawy ks. dra hab. Bogdana Bieli dla teologów pastoralistów i praktyków duszpasterstwa jest niewątpliwa. Przedstawione w rozprawie wyniki badań mogą być pomocne w odnowie parafii i duszpasterstwa w Polsce.

Merytoryczną nowością omawianej rozprawy jest całościowe i wieloaspektowe spojrzenie na rzeczywistość parafii. Fakt ten dodatkowo podnosi jej wartość, tym bardziej że na rynku wydawniczym brak było dotąd podobnego opracowania. Rozprawa jest interesująca także z powodu przejrzystej i logicznej konstrukcji. Autor podejmuje w niej zagadnienie ważne i aktualne dla nauki polskiej. Opracowanie to stanowi podstawę do dalszych prac badawczych i edukacyjnych dotyczących teologii pastoralnej, szczególnie zaś zagadnienia parafii.

Ks. Józef Mikołajec

Ryszard Kamiński, *Działalność zbawcza Kościoła w teorii i praktyce pastoralnej*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2007, ss. 331, ISBN 978-83-7363-454-1.

Działalność zbawcza Kościoła zmierza do „ukazania światu słowem i czynem ewangelicznego orędzia Chrystusa i do udzielenia mu Jego łaski” (DA 6). Realizacja działalności zbawczej Kościoła uwarunkowana jest historycznie, społecznie, środowiskowo itd. Dokonuje się ona w określonych warunkach miejsca i czasu i dlatego musi uwzględniać te zmieniające się warunki. Istnieje zawsze wiele otwartych pytań związanych z realizacją zbawczej działalności Kościoła